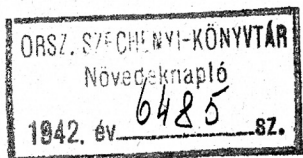

NYOMDAIPARI GAZDASÁGI KÉRDÉSEK

**ÍRTA:
DR. MIHALIK GUSZTÁV**

**Különlenyomat
az 1942. évi Nyomda- és Rokonipari Évkönyvből**

128027

Felelős kiadó: Dr. Mihalik Gusztáv

Székely Nyomda és Könyvkiadó Vállalat. F. v. Nyíró Tibor

Nemzeti küzdelmeink egyik szerény, de le nem kicsinyelhető részese nyomdaiparunk is. A háborús megrázkódtatások előrezgéseit, mint valami szeizmográf, legelőször ez az ipar érzi meg, legnehezebben ez lábál ki a háborús válságból, várva, hogy majd a háború végeztével, a csatazaj után, egyszer majd már hatalmas kulturális feladatainak teljes mértékben eleget tegyen. Hősies küzdelem volt az, melyet a magyar nyomdaipar 1914-től kezdve kiállott s a labadozás rövid korszaka után ma újból — ki tudja meddig — kiáll.

Tudjuk jól, hogy nyomdaiparunk helyzete Trianon után még tíz évvel is folyton továbbrosszabbodott. A legfontosabb nyomtatványszükséglet, az üzleti, erősen csökkent, nem is említve a könyvet és az egyéb grafikai szükségleteket. Súlyosbította a nyomdaipar helyzetét, hogy foglalkoztatottságának csökkenésével szemben az üzemek száma nem fogyott, hanem inkább egyre emelkedett, mert a számos jelentős nyomda megszűnésével vagy az üzem működésének korlátozásával munkanélkülivé váló munkások közül sokan kisebb nyomdákat nyitottak meg, melyek az ipar versenyviszonyait hallatlanul kiélezték, teljesen elfajulttá tették. Nézzünk ebből a korszakból egy pár számot: az 1929. és 1933. évek között 283 nyomdaüzem szűnt meg, ugyanakkor pedig 374 új üzem jött létre. Az 1933. év végén a nyomdaiparban a szakmunkások több mint harmadrésze volt az országban munka nélkül.

A gyáripari jellegű nyomdaipar termelési értéke 1928-ban 58.8 millió pengő volt, 1933-ban ezt a válság 38.7 millió pengőre nyomta le, ami több mint 34%-os csökkenésnek felel meg.

Ez a szeizmográförbe nyomdaiparunk gazdasági érzékenységeire igen jellemző grafikont mutat. Annál inkább, mert ez a rajzolat nem is nyomdászembertől, hanem egyik jeles statisztikusunktól való.* Hiába, a »primum vivere...«, no meg az »inter arma...« kezdetű antik szentenciák korszakonkénti gyakori hangoztatásakor van a nyomdászoknak, főnöknek, munkásnak egyaránt oka arra, hogy homloka borúsabb legyen és lesz alkalma arra, hogy nadrágszíján egy-egy húzzon...

És mégis, nyomdaiparunk életrevalósága, a hősiesség erősítése, a gazdasági viszonyok változásaihoz való alkalmazkodás mindenkiben tiszteltet kelt, aki tudja, hogy ez az élni akarás nem valami rideg gazdasági öncélja nyomdaiparunknak, hanem ebben meg kell látnia mindenkinek a mi sokévszázados, nehéz küzdelmeinkben megszerzett, féltett kultúránkhoz, annak fenntartásához való ragaszkodást, a nemzeti értéket.

A gazdasági élet minden területén ma korlátozások állanak fenn, élelmiszerben, nyersanyagokban, ipari cikkekben egyaránt. Az újságok és folyóiratok terjedelmecsökkentése, a hirdetési üzlet gyengülése, általában a nyomdai munka megcsappanása súlyos károkat okozott iparunknak.

Mégis, úgy vagyunk valahogy, mint a jó gazda, aki még a zivatar, a jégverés közepette elindul, összeszorított fogakkal, komolyan, széjjel nézni kissé a határban... Egyrészt felmérni szemmel a károkat, másrészt szívében új reményeket sarjasztani.

* Dr. Szigeti Gyula: A gazdasági válság Budapest életében. A Statisztikai Közlemények 76. kötete, 93., 95. old. (Szerk. dr. Illyefalvy Lajos.)

Nézzünk körül tehát mi is, van-e min gondolkozni, van-e mit tenni?

*

A nyomdaipari üzem, de különösen a nagyüzem ma már olyan ipari organizmus, ahol az egyes résztevékenységbe beletekinteni ügyviteli vagy munkaszabályzat nélkül szinte lehetetlen. Ahhoz, hogy a munkafolyamatokat észszerűen, tervszerűen megoldani tudjuk, az optimális teljesítményt elérhessük és a zavartalan összeműködést biztosíthassuk, feltétlenül szükséges a résztevékenységek szabályozása, — ha kell, — írásbeli rögzítése. Ez a rögzítés persze nem jelentheti azt, hogy a bármely körülménnyel megállapított organizáció az élet nyomása alatt változtatást ne szenvedhetne. Ellenkezőleg, az organizációnak azonnal az élet követelményeihez kell simulnia, a helytelen munkavégzést meg kell előznie.

Munkás, csoportvezető, osztályvezető, igazgató csak akkor jelentheti a vállalat »organikus tőkéjét«, ha a maga helyét mindegyik jól be tudja tölteni, hogy ne maradjon alárendelt jelentőségű a mechanizált világban. Amint Werner Sombart mondja: minél komplikáltabb a mechanizmus, a gép, az embernek annál intelligensebbnek kell lennie, hogy a bonyolult gépezetet uralni tudja.

Mit tegyünk, hogy jól láthassuk a helyes utat, hogy megtartsuk és fenntartsuk a lehetőséget az egészséges gazdasági fejlődésre, hogy az iparpolitikai és üzemgazdasági törekvéseink gyakorlati szellemmel töltessenek ki, egyszóval egész nyomdaiparunknak javát és jövőjét szolgáljuk?

Amint az élet a gazdasági tevékenység alapján mindjobban széttagolódott (1890-ban az ipari foglalkozások száma pár száz volt, ma már egy német statisztika 16.000 foglalkozást mutat ki), a gazdasági életben mindinkább bizonyos elveknek az érvényesülését látjuk. Szpecializálódás mellett az organizálást, utána a ra-

cionalizálást, majd a kooperálást, mely utóbbi alatt a tudatos és kölcsönös közösségi elveken felépített együttműködést értjük és ily módon szolidaritásnak is nevezhetjük.

A specializálódást nyomdaiparunkban is az a hatalmas technikai fejlődés jellemzi, amely ezt a foglalkozási ágat is egészen a legkisebb részletekig szétbontja. A termelést általában magas színvonalon tartja, de a túlságosan egyirányú munkamegosztás — hatalmas előnyei mellett — nagy veszélyeket is rejtget magában, mert ez a túlspecializált ipari és kereskedelmi tevékenység többnyire csak egészen tág piaci lehetőségek mellett tartható fenn. Eltekintve a kifejezetten minőség specializálás ritkább eseteitől, túlságosan sok ebben az elvben a technikai clem, az egyoldalú termelésre beállított, nagytökéletességű gép szinte zsarnoka lesz a vállalatnak, az embernek. Moloch lesz ez, sokszor belátástalan, könyörtelen engedelmességet követelve a mindenáron való szédületes tempóban. *Hiába, navigare necesse est...*

A nyomda, mint ipari organizmus, termelési, gazdasági egység, de valami élő szervezet is, emberek közössége, akiknek különféle, de mégis összeegyeztethető érdekeik vannak. *Celestin Arena* azt mondja, hogy egy-egy nagyüzem árnyékában a munkás, a tisztviselő, igazgató mind vállalkozónak tekintheti magát és az üzem életének és virágzásának lényeges feltétele, hogy az összes tagjai egyetértsenek és mindegyik saját hasznát lássa a vállalatban: nyereség, munkabér, kamat, vagy osztalék alakjában!

Azonban minden elpazarolt munkaóra és minden célszerűtlenül véghezvitt munka egyben hozzájárul a nemzeti jövedelem és vagyon csökkentéséhez is: ezen a ponton nyer az organizáció nemzetpolitikai értelmet és itt, ezen a ponton kapcsolódik a szervezés egy másik, sokat vitatott problémával: a racionalizálással.

Mit jelent a szó: racionalizálás? Álta-

lában észszerűsítést jelent mind a technikai, mind az üzemszervezési, mindpedig a gazdálkodási tevékenységben. Meg kell azonban jegyezni, hogy a racionalizálásnak is megvannak a maga észszerűségi határai. Sem az »izzasztó rendszer«, a »Schwitzsystem«, sem az esztelen gépesítés mindenáron való »racionalizálási« törekvései nem jöhetnek itt méltatásra, mint ahogy a durva és embertelen »hajcsárrendszer« sem kaphatna a nyomdaiparban polgárjogot.

A racionalizálás célja az összes adott körülmények mérlegelésével elérhető nagyobb haszon és hatások, vagy más szavakkal: ugyanazzal az energiával, fáradsággal elérhető nagyobb teljesítmény. A hibaforrások elkerülése és a vállalkozással, a versennyel együttjáró veszteségek lehető biztos kikapcsolása.

Szépen fejezi ki ezt Waffenschmidt: »A racionalizálás jelszava alatt folyik az örök harc a szellem és az anyag között a fejlődési folyamat gyorsítása érdekében. A szellem harca itt általában a gondolkozás hiánya, a hanyagság és az élet folyamatában, különösen pedig a termelési üzemben jelentkező idő- és erőtelékozás ellen irányul.«

A Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit definíciója pedig így szól: »A racionalizálás mindazoknak az eszközöknek az összessége, amelyek megfelelő módszereket és tervszerű szervezési eljárást nyújtanak a gazdaságosság és ezzel a javak termelésének növelésére, az utóbbinak olcsóbbítására és ezáltal annak javítására.«

Az anyagtakarékosság területén a racionalizálásra ma különösen nagy feladatok várnak, hazafias kötelességek.

A papírszabványosítás előnyeiről bővebben felesleges volna itt most beszélni, mert azt már megfelelően méltatták ezeken az olda-

lakon a legkiválóbb szakemberek. Sajnálatos, hogy ez a normalizálás a gyakorlatban mily kevésbé valósult meg, szinte csak a negyed- vagy legfeljebb harmadútnál stagnál, minden rendkívüli fontossága mellett.

Ebből is látni, hogy a tehetetlenségi, a nyugvási törvény mily hatalmas principiuma nemcsak a tárgyak, hanem az élők világának, az embernek is! Az elrendelés, a rendelet általában még nem jelent végrehajtást is! Ezt külön ki kell harcolni sokszor, ott, ahol a belátás nem használ.

A nyomtatványok szabványosítása után pedig sürgősen rátérhetnénk már a könyvkötészeti gyártmányok szabványosítására is.

Nézzük csak meg pl. az ú. n. okmánygyűjtőknél milyen nyersanyag-takarékosságot érhetünk el? Anyaga ennek karton, amiben nagy mértékben van cellulóza. Vegyük elő a most használatos egyik ilyen okmánygyűjtőt. Lemérve azt, megállapíthatjuk, hogy ívmérete: 66×35 cm. Egy 72×112 cm méretű kartonból három darabot tudunk a fenti méretben kiszabni.

A kötelező nyomtatványszabványosítás után a 0-ás alakú okmányok megszűnnek és méretük a gyakorlatban már bevált születési bizonyítványok mérete lesz. Ezek nagysága 297×210 mm. Vagyis 4 cm-rel alacsonyabb, mint eddig volt. Tegyük be ezeket az okmányokat egy most használatos okmánygyűjtőbe, azt tapasztaljuk, hogy fent 5 cm, oldalt pedig 3 cm ürr marad, amit az okmány nem tölt be. Erre a helyre tehát szükség nincs. Másszóval: a mai okmánygyűjtő az új, szabványosított okmányokhoz túlméretezett. Anyagpocsékolás állt be, ami az ilyen anyagszegény világban megbocsáthatatlan bűn.

El lehet-e kerülni és hogyan, hogy az anyagpazarlás megszűnjön?

Igen. Erre van lehetőség és ennek a módja az, hogy a nyomtatványok után magát az okmánygyűjtőt is szabványosítjuk.

Az »A« és »B« papírméretek mellett van még a »C« méret is, ami a borítékok mérete. Ebben a sorozatban a C/4 alak az, ami minket az okmánygyűjtő szabványosítása végett érdekel. Ennek a mérete 324×229 mm. Ez lesz a tulajdonképpeni alapja az új szabványosított okmánygyűjtőnek. Az ívmérete 560×324 mm lesz. Ebből a méretből négy részt nyerünk a 72×112 cm-es cellulóza kartonból. Ezt a kapott kartonrészt megbígeljük, a 324×229 mm arányában és megkapjuk az új szabványosított okmánygyűjtőt. Ha most ebbe az okmánygyűjtőbe helyezzük el a szabványosított okmányokat, láthatjuk, hogy felül 2.4 cm, oldalt pedig 1.9 cm ürr marad. Tehát az anyagpocsékolás nem oly nagyméretű, mint a most használatban lévő okmánygyűjtőknél.

Ami pedig a legfontosabb, az anyagból tetemes részt megtakarítottunk. Ez a megtakarítás pontosan 25%. Az olyan okmánygyűjtőknél, ahol alul-felül behajtó is van, ez a megtakarítás csak 23.26%-os. Még mindig figyelemreméltó eredmény, amiért érdemes a szabványosítással foglalkozni és ezt keresztül is vinni ezen a területen.

Ugyanez áll a lemezből készült okmánygyűjtőre is. A most általában használatos alak a 35×25 cm. Ennél is lehet alkalmazni a karton-okmánygyűjtőnél ajánlott alakot, a 324×229 mm-t. Az anyagmegtakarítás itt bekövetkezik a kék borítópapíron és a kötőszalagon kívül valamennyi anyagnál, melyeket a lemezből való okmánygyűjtő elkészítésénél felhasználunk.

Ide tartozik még az ú. n. fascikulus is, aminek alakja a C/4 méretnek fele, 324×114 mm lesz.

Azonban nemcsak az okmánygyűjtőknél lehet a könyvkötészeti ipartermékeknel szabványosítás révén nyersanyagmegtakarítást elérni, hanem ugyanez áll az okmánytartó dobozokra is. Az alap ott szintén az A/4 alakú okmányra mére-

tezett C/4-es borító. A megtakarítás itt is megközelíti a 20%-ot.

A fenti kiragadott kis példák is mutatják, hogy jelentős anyagmegtakarítást tudunk elérni akkor, ha a már régen miniszteri rendeletben előírt szabványosítást a nyomtatványokon kívül átvisszük a könyvkötőipar termékeire is. Lehet a nyersanyagokkal takarékoskodni, csak szögre kell akasztani a régi, elavult formákat, merni kell okosan racionalizálni.

A mai háború a nyersanyagok háborúja. Eredményt azonban a nyersanyagok megtakarítása terén csak úgy fogunk elérni, ha erős kézzel vesszük azt keresztül.

Anélkül, hogy sablónokhoz nyúlnánk (amelyek sokszor többet ártnak, mint használnak), mindenki a maga saját üzemében kell, hogy meglássa a maga tennivalóit, általánosítások itt nem sokat segítenek, mert a nyomdaipar egészen individualisztikus üzemi egységeket tud felmutatni.

Mégis, néhány általános és ismert üzemgazdasági irányelvet nem árt újból megjelölni.

Ilyenek: áttekinthető munkamenet, elő- és utókalkuláció, egyáltalában a számszerűségnek, a számvetésnek, a kereskedelmi alapoknak minél nagyobb tisztelete. — Üzemi rend és tisztaság. Rend és nyilvántartás az egész vonalon: kliséraktárban, depótban, matricatárban, egyszóval mindenütt.

Központi üzemvezetés, irányítás; a tevékenységi köröknek gondos és körültekintő meghatározása. Kellően, minden vonalán előkészített technikai kidolgozása a munkameneteknek. Időelszámolásra, adatokra: munkatáska vagy munkacédula, melyek nélkülözhetetlenül szükségesek mind a kalkulációnak, mind a könyvelésnek.

Az anyagbeszerzés központosítása, áttekinthető rendtartás papír- és anyagraktárban, raktári nyilvántartásokban, — számvitelben.

Gép- és leltári kartoték mindenről, olyan fel-

dolgozásban, hogy azt állandóan vezetve, a leggondosabb önköltségszámításhoz is fel lehessen használni, egyben pedig bármikor statisztikául is szolgáljon az üzemnek.

Korszerű, üzemi naplók, nyilvántartásokon nyugvó gondos önköltségszámítás. (Ez véd meg legjobban a verseny elfajulása ellen.) Korszerű bérelszámolás, könyvvitel.

Végül, még egyszer: utókalkuláció, jó szakemberrel végzett utólagos számvetés, a munka-és értékterület, a tiszta hozadék analízise: megálltatja, hogy mit tettünk és megmutatja, hogy mit nem kellett volna, majd pedig a jövőben mit kell tennünk.

Utolsónak maradt a kooperálás problémaköre. Ez már nemcsak üzemgazdasági vagy gazdaságpolitikai fogalomkör. Sokkal több ennél! Benne a jelenkor nagy gazdasági, szociális, erkölcsi és kulturális problémái lépnek elő komolyságukkal és ezeknek különösen fontos nemzetpolitikai jelentőségük van.

A nemzetgazdaság az organikus szemlélet tanítása szerint nem más, mint a részegységek tagozataiból való egész. A háztartás, az üzemgazdaság stb.: a célok elérésére szolgáló eszközök. A részegységek, »közösségek és társaságok« alkotják a társadalmat, végelemzésben az államot. De a gazdaságbölcselet segítségével nélkül sem nehéz belátni azt, hogy az egész élet, méginkább a gazdasági élet az érdekközösségek, az együttműködés megszervezésére törekszik.

Ha az emberiség fejlődését nézzük, láthatjuk, hogy az ember csak az egyesüléssel, társulással tudta a természet erőit leigázni, a társas élet, a társulás által vált az ember, az aristotelesi »zoon politicon«, a teremtetés koronájává.

Báró Kaas Albert professzor mondta egyszer azt a hasonlatot, hogy a társadalomban, az államban

a nép nem úgy áll össze, mint a zsákban a búzaszemek, hanem csoportosul, társul, szövetezik, mert az ember hamar rájött arra, hogy az érdekközösségek megteremtésével a maga érdekeit jobban lehet képviselni.

Szabad elhatározásból, majd kényszer útján is, az idők folyamán megszületnek a társadalomban a különböző gazdasági szervezetek s nevezzék azt akár céhnek, akár gildének, egyesületnek, testületnek, vagy bármi másnak, abban mind megegyeznek, hogy valamilyen érdekközösséget védelmeznek.

Hiába organizáltam és mihaszna racionalizáltam végig az egész nyomdát, ha a kooperálás nemzetgazdasági és erkölcsi jelentőségét, a szolidaritást a versenytárs nem ismeri, vagy ismeri ugyan, de azon magát pillanatnyi egyéni érdekért könnyelműen túteszi.

Problémáink legfontosabbjai pedig csak az együttműködés erejével oldhatók meg. Hogy csak a legéletbevágóbbat említsem: itt van a minimális tarifa, az árkérdés. Hiszen ekörül forr, kavarg minden, itt zajlanak a viták és itt volna legnagyobb szükség a gazdaságerkölcsei önnnevelésre, önfegyelemre. Itt kell vétót kiáltani az iparromboló hatásoknak, mert tisztában kell lennie mindenkinek azzal, hogy az annyira elfajult szennyy verseny mind az iparunkra, mind a társadalomra nézve súlyos károkat, gazdasági és szociális veszélyeket jelent.

Nézzük meg még ezzel kapcsolatban a közszállítás problémáját is.

Kétségtelen, hogy a közszállítások a gazdasági életet betöltő hatalmas terjedelmükkel szinte döntően vesznek részt a piacon abban az igen bonyolult közgazdasági jelenségben, melyet árakulásnak, árképződésnek nevezünk. Mert a gazdasági életben minden út ide, a piacra, az ár-hoz, az »igazságos ár« kérdéséhez vezet!

Aki valaha is résztvett közszállításokban, vagy

ilyennek az elbírálása reá háramlott, jól ismeri azokat a nehézségeket, amelyek a kiírásnál és az »odaítélésnél« felmerülnek.

Mi történik a gyakorlatban a legtöbb esetben? A munkát vagy közszállítást odaítélő tisztviselő, tekintet nélkül egyéb körülményekre, a legolcsóbb ajánlattevőnek adja ki a munkát, mert az odaítélés mindenképpen »kényes kérdés«. Pedig szükséges volna annak az igazoltatása, hogy például a vállalkozó a munka elvégzésére egyáltalán hivatott-e, hogy a munkálatok tisztességes és kifogástalan végrehajtása mellett tisztességes haszna is marad-e; vajjon a vállalkozó, mint kézműiparos, a gyáripár pontosabb, megbízhatóbb, kifogástalanabb teljesítőképességével, megközelítően is, bizonyos esetekben versenyezni tud-e stb. stb. Tehát, amint látjuk, nemcsak a »legolcsóbb« volna az a conditio sine qua non, amelytől a nemzetgazdaságra annyira fontos versenytárgyalások sorsa függne.

Mert bármilyen jóhiszeműen is jár el a szállítást kiadó tisztviselő, döntése, vétlenül, mégis árromboló tevékenységet idézhet adott esetben elő a piacon. Ez pedig semmiesetre sem lehet nemzetgazdasági érdek, mert a tisztességes úton elért haszon a közgazdaságban nélkülözhetetlen.

Amint látjuk, közszállítási problémáink legfontosabbja az árkérdés. Itt sűrűsödnek a viták, s itt bomlik két táborra az érdekeltek serege.

Egyrészt azok, akik fenntartani kívánják a »legolcsóbb« mivoltot, mint az odaítélés kritériumát, akik azt mondják, hogy szabadjára kell engedni az ipari és kereskedelmi képzelőtehetséget, amely »majd megtalálja a maga számításait«.

Másrészt azok, akik gátat emelnek az iparromboló hatásoknak, mert tisztában vannak azzal, hogy a társadalomra mind gazdasági, mind szociális értelemben súlyos károkat jelent.

Utat és módot kell keresni a kérdésnek más-
képpen való megoldására. Vannak, akik nem
a »legolcsóbbat«, hanem az arithmetikai számí-
tással vett középárányos legolcsóbbat
keresik, amikor például úgy döntenek, hogy ab-
ban a versenyben, amelyben »n« vállalkozó vesz
részt, a szállítást a számtani középárányérték
elérőjének, vagy azt legjobban megközelítőjének
adják ki a következő képlet szerint:

$$K_{sz} = \frac{a_1 + a_2 + \dots + a_n}{n}$$

Egy jelentős lépéssel tovább mennek a mai
német példa nyomán azok, akik versenytárgya-
lásoknál a következőképpen járnak el: a leg-
magasabb és legalacsonyabb ajánlatot egyszerűen
kiütik a versenyből, azt már eleve irreálisnak
tekintik, figyelembe nem veszik. A középértéket
a megmaradt ajánlattevők ajánlataiból állapítják
meg.

A német példa mindenesetre annyiban tér el,
hogy a legmagasabb és a legalacsonyabb ár-
ajánlatokat rendszeren szakértőkkel vizsgáltatják
felül és igazolt rosszhiszeműség esetében az
ajánlattevőket büntetéssel sújtják.

A mi kiválóan megszerkesztett Közszállítási
Szabályzatunkból nem hiányzik a reális árak
biztosítására való törekvés. Hangsúlyozza és pa-
rancsolólag írja elő a közhatóságok részére an-
nak vizsgálatát, hogy a versenyző árajánlata
reális-e.

A m. kir. belügyminisztérium 1936-ban ren-
deletet adott ki az alája tartozó hatóságoknak
és hivataloknak, amelyben az ipari érdekeltségek
körében felmerült panaszokra hivatkozva, utal
a Közszállítási Szabályzat kimondotta reális
árakra, mondván: »Súlyt helyezek arra, hogy
a Közszállítási Szabályzat fenti rendelkezései egy-
részt az érdekképviselleteknek az előírt vagy in-
dokolt esetekben való meghallgatása tekintetében,

másrészt az ajánlatok reális voltának alapos megvizsgálása tekintetében maradéktalanul érvényesüljenek.«

Az árak reálítása érdekében a 27.000/1937. Ip. Min. rendelet az árrombolás miatt előterjesztett panaszok felett döntő bizottságot szervez és egyben előírja annak ügyrendjét.

A rendelet 1. §-a: »Ha az ipartestület előjárósága az 1936. évi VII. t.-c. 28. §-a alapján az illetékes kereskedelmi és iparkamarához fordul azzal a panasszal, hogy valamely iparban az ipartestület tagja vagy a tagok egy része az ipari készítmények árát, illetve a vállalt munkának díját az iparúzés tisztességét sértő egészségtelen versennyel oly mértékben szorítja le, hogy emiatt az iparosság többi részének életfenntartását veszélyezteti (árrombolás), a panasz tárgyában a kamara kebelében alakított háromtagú bizottság dönt. Ezt a bizottságot a büntetőtörvények alkalmazása szempontjából törvény alapján alakított választott bíróságnak kell tekinteni.«

Mindezek után mégis miért látunk oly kevés eredményt a versenyviszonyok annyira elfajult területén? Talán, mert a döntőbíráskodás hosszadalmas eljárása sokakat visszarettent, vagy talán mert jobb kitartani a bevált »legolcsóbb« régi elve mellett, mert, a közszállítást odaítélő szempontjából, »az véd meg legjobban a gyánnú ellen«.

Nagyon jó volna az ügy érdekében az ipari érdekeltségek közvetlen bevonása és ezeknek meghallgatása az ajánlatok odaítélésénél. A felvilágosítás munkájával kellene egy hozzáértő, semleges fórumnak az ügyek kitisztulását elősegíteni. Közvetlen utánakalkulálással sok mindenre lehetne meggyőzően ilyen módon rámutatni. Többek között arra is, hogy némely vállalkozó nem tud kalkulálni, fogalma sincs a komoly önköltségszámításról és csak »hasból« vet

oda valamely összeget, hogy a mindenképpen való megbízást elnyerhesse. Az ipari érdekeltségeknek meg kellene állapítaniok, hogy valaki közszállítás elvégzésére, a szóbanforgó munkálatokra egyáltalán hivatott-e stb. stb.

Az ipari érdekeltségeknek ez a közvetlen bevonása nem éppen példa nélkül való és nem is új gondolat. Amint már tudjuk, Basel kantoni város 1936. évi február hó 18-án közigazgatási úton rendelte el, hogy a hozzátartozó kerületek közigazgatási osztályai nyomdai megbízások kiadásánál a könyvnyomdászok egyesülete kalkulációs osztályának véleményét kérjék ki és csak az onnan nyert semleges számítás alapján határozzanak.

Az iparnak ez a védelme nemcsak közgazdasági, hanem elsősorúan szociális ügy is. Nemzeti ügy! Megérdemli a vele való foglalkozást, a körültekintést.

Az állam a maga jogszabályalkotásaival organizál, vezet, megadja a lehetőséget az egészséges gazdasági fejlődésre, de ugyanakkor mindenkinek meg kell tennie a magáét, hogy iparpolitikai törekvéseink gyakorlati szellemmel tölttessenek ki, hogy — egyik legnagyobb magyar gazdaságpolitikusunk szavai szerint — »a két nagy ideálnak: az örök nemzeti eszmének és a szociális gondolatnak megvalósítását kialakíthassa«.

Ehhez azonban tudnia kell mindenkinek, hogy minden ember nemcsak önmagáért, hanem a többiekért is él! Tudnia kell minden iparúzónek, hogy a gazdasági élet küzdelmében, versenyében sokszor korlátoznia kell önmagát — éppen jólfelfogott gazdasági céljai érdekében. Mert hiszen csak az egyetemleges felelősség tudatával illeszkedhetünk nyomdaiparunk és a nemzetgazdaság harmónikus egészébe, úgy, hogy egyrészt iparunk jövő fejlődését is, másrészt pedig nemzetünk jobb jövőjét is méltóan szolgáljuk.